

**OCENA RYZYKA
ZAWODOWEGO –
OBOWIĄZKI SŁUŻBY
BHP I ROZWIĄZANIA
STOSOWANE
W PRAKTYCE**

**8. OGÓLNOPOLSKA
KONFERENCJA
MIESIĘCZNIKA
ATEST**

18–20 listopada 2015
Zakopane

Andrzej Dzedzic

biegły sądowy z zakresu bhp, specjalista ds. bhp (w służbie BHP od 1989 r.), ekspert ds. bhp certyfikowany przez CIOP-PIB, inspektor ochrony ppoż., technik bhp, ratownik KPP oraz instruktor EFR, FACC, absolwent studiów podyplomowych „Bezpieczeństwo i ochrona człowieka w środowisku pracy” w CIOP-PIB oraz „Prawa dowodowego” na UJ. Od 1997 r. właściciel Biura Doradczo-Ustługowego BHP w Dąbrowie Tarnowskiej, autor licznych publikacji o tematyce bhp w prasie branżowej. Laureat Złotych Szelek, organizator, wykładowca, prelegent oraz uczestnik konferencji naukowych, kursów i szkoleń. Członek Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służby BHP

ORGANIZACJA SYSTEMU PIERWSZEJ POMOCY W ZAKŁADACH PRACY

Andrzej Dziedzic

ratownik KPP, instruktor EFR, FACC,
właściciel Biura Doradczo-Uslugowego BHP w Dąbrowie Tarnowskiej
bhp.andrzej@wp.pl

ORGANIZACJA SYSTEMU PIERWSZEJ POMOCY W ZAKŁADACH PRACY

Bezpieczeństwo w przedsiębiorstwie jest rzeczą priorytetową, dlatego ograniczenie i minimalizacja skutków nieszczęśliwych zdarzeń wymaga specyficznego podejścia organizacyjnego i systemowego. Udzielanie przez pracowników pierwszej pomocy w razie wypadku powinno być działaniem zorganizowanego systemu pierwszej pomocy. Czas przybycia służb ratunkowych zależy od odległości między jednostką pogotowia ratunkowego a miejscem wypadku, natężenia ruchu drogowego oraz dostępu do miejsca wypadku. Pomoc musi być udzielana natychmiast, dlatego w każdym zakładzie powinien działać zorganizowany system ratowniczy.

Został on stworzony po to, aby udzielić pierwszej pomocy osobie poszkodowanej w jak najkrótszym czasie od momentu wypadku. W przedsiębiorstwie tworzą go punkty pierwszej pomocy i ich obsługa, apteczki, instrukcje i pracownicy wyznaczeni do udzielania pierwszej pomocy oraz szkolenia pracownicze z zakresu jej udzielania. Aby system pierwszej pomocy mógł działać sprawnie, wszystkie jego elementy muszą być dostosowane do potrzeb i możliwości przedsiębiorstwa. Jest oczywiste, że dotyczy on wyłącznie działań w chwili zaistnienia wypadku przy pracy i nagłych zachorowań, które istotnie zagrażają zdrowiu czy życiu. *Pierwsza pomoc to zespół czynności podejmowanych w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego wykonywanych przez osobę znajdującą się w miejscu zdarzenia, w tym również z wykorzystaniem udostępnionych do powszechnego obrotu wyrobów medycznych oraz produktów leczniczych a inaczej to proste, natychmiastowe zabiegi, wykonywane na poszkodowanych w wypadkach i katastrofach oraz w razie nagłych zachorowań; obejmują one czynności możliwe do wykonania przez osoby niemające fachowego wykształcenia ratowniczego, za pomocą ogólnie dostępnych środków.*

Należy pamiętać, że pierwsze minuty po wypadku, tzw. złote 5 minut, najczęściej decydują o losie poszkodowanego – natychmiastowa reakcja w tych rozstrzygających minutach polega przede wszystkim na powiadomieniu służb ratunkowych, udzieleniu wsparcia psychicznego i wykonaniu prostych czynności ratunkowych. Niestety, większość osób reaguje obojętnie, a nawet niechętnie w sytuacji, kiedy zagrożone jest czyjeś życie lub zdrowie. Jednym z powodów takiej postawy jest rozproszenie odpowiedzialności, które polega na tym, że im więcej osób obserwuje zdarzenie, tym mniejsza jest szansa, że ktoś ostatecznie podejmie czynności ratownicze. Na ogół każdy, kto widzi wypadek myśli, że to ktoś inny pomoże poszkodowanemu, a on sam uniknie odpowiedzialności i stresu towarzyszącego interwencji. Kolejnym powodem niepodejmowania udzielania pomocy jest brak umiejętności jej udzielania i obawa, że np. nieprofesjonalne uciskanie klatki piersiowej lub złe ułożenie poszkodowanego przyczyni się do pogor-

szenia jego stanu zdrowia. Wymiociny, odór z ust lub ślinotok to następne bariery, które powstrzymują potencjalnego ratownika.

Przebieg udzielania pomocy poszkodowanym w wyniku wypadków lub nagłych zachowań jest określany mianem łańcucha ratunku i obejmuje udzielenie pomocy od pierwszej chwili po wypadku aż do momentu udzielania pomocy najbardziej kwalifikowanej, czyli pomocy medycznej.

Łańcuch ratunku to:

Czynności doraźne → **Wezwanie pomocy** → **Właściwa pierwsza pomoc** → **Kwalifikowany transport medyczny** → **Pomoc medyczna**

Pierwsze trzy ogniwa łańcucha ratunku to pierwsza pomoc. Ostatnie dwa to pomoc medyczna.

Należy pamiętać, że pierwszą rzeczą, jaką trzeba wykonać jest ocena miejsca zdarzenia. Zagrożenie może nadal istnieć, a bezpieczeństwo ratownika jest rzeczą priorytetową. Następnie należy zabezpieczyć się przed kontaktem z płynami ustrojowymi lub innymi źródłami skażenia. Dalej, ocenia się miejsce zdarzenia pod kątem ewentualnych zagrożeń (np. osoby postronne pod wpływem alkoholu), liczbę poszkodowanych, sprzęt potrzebny do udzielenia pomocy oraz mechanizm powstania obrażeń.

Po wykonaniu powyższych czynności należy podejść do poszkodowanego. Przed przystąpieniem do udzielania pierwszej pomocy należy zawsze zapytać o zgodę na jej udzielenie. W ten sposób uspokaja się poszkodowanego i zapewnia, że chce się mu pomóc (każda osoba, która podejmuje się udzielania pierwszej pomocy staje się ratownikiem i jest chroniona przez kodeks karny jako funkcjonariusz publiczny).

Do czynności doraźnych zalicza się te bezpośrednio ratujące życie. Doraźnej pomocy wymaga poszkodowany, który ma, albo wszystko wskazuje na to, że będzie miał zaburzenia ważnych życiowo funkcji ciała – takich jak oddech czy krążenie krwi.

Wezwanie pomocy, drugie ogniwo, musi wystąpić zawsze. Art. 4 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym z 8 września 2006 r. mówi: *Kto zauważy osobę lub osoby znajdujące się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego lub jest świadkiem zdarzenia powodującego taki stan, w miarę posiadanych możliwości i umiejętności ma obowiązek niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do skutecznego powiadomienia o tym zdarzeniu podmiotów ustawowo powołanych do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.* Stąd też, pierwsza pomoc to także skuteczne zawiadomienie służb medycznych, które należy wykonać jak najszybciej. Wzywając pomoc koniecznie trzeba przekazać informacje w kolejności:

1. Gdzie zdarzył się wypadek (miasto, dzielnica, ulica, numer domu, numer mieszkania, nazwa firmy).
2. Co się stało (rodzaj zdarzenia, wypadku, rodzaj obrażeń, objawy choroby).
3. Ilu jest poszkodowanych.
4. Kto zgłasza (dane ratownika, numer zwrotny telefonu).

Właściwa pierwsza pomoc to początkowe „leczenie” poszkodowanych, którzy tego potrzebują już na miejscu wypadku. Obejmuje opatrzenie ran, złamań, zwichnięć, resuscytację krążeniowo-oddechową, postępowanie w przypadku zadławienia, udaru, wstrząsu czy omdlenia.

Organizacja systemu pierwszej pomocy

Obowiązki pracodawcy i pracowników w zakresie organizacji systemu pierwszej pomocy określa kodeks pracy. Na pracodawcę został nałożony obowiązek zapewnienia środków do udzielania pierwszej pomocy, gaszenia pożaru i ewakuacji. Poza tym, pracodawca ma obowiązek zorganizowania wszelkich niezbędnych kontaktów z zewnętrznymi służbami ratowniczymi, wyznaczenia pracowników do udzielania pierwszej pomocy,

udostępnienia punktów oraz sprzętu pierwszej pomocy tam, gdzie jest on potrzebny, a także zapewnienia oznakowania sprzętu ratowniczego. Zgodnie z § 44 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (tj.: DzU z 2003 r., nr 169, poz. 1650, ze zm.) ilość, usytuowanie i wyposażenie punktów pierwszej pomocy i apteczek powinny być ustalone w porozumieniu z lekarzem sprawującym profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikami, z uwzględnieniem rodzajów i nasilenia występujących zagrożeń. W art. 207¹ ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tj.: DzU z 2014 r., poz. 1502, ze zm.), ustawodawca zobowiązuje pracodawcę do kilku obowiązków w zakresie pierwszej pomocy. Pracodawca jest obowiązany przekazywać pracownikom informacje o pracownikach wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy. Informacja taka powinna obejmować imię i nazwisko, miejsce wykonywania pracy oraz numer telefonu służbowego lub innego środka komunikacji elektronicznej.

Pierwsza pomoc w życiu ma dwie strony. Pierwsza z nich to sytuacja, z jaką możemy się zetknąć w życiu prywatnym – na spacerze, wyjeździe itp. Druga to działania ratownicze podczas wykonywanej przez nas pracy zawodowej. Różnią się one małym, ale istotnym szczegółem. W pierwszej nie ogranicza nas „sprzęt”, jakiego użyjemy np. do tamowania krwotoku czy usztywnienia złamania. W drugiej, czyli będąc „w procesie pracy”, mamy obowiązek korzystać z systemu, jaki zapewnił w zakładzie pracodawca.

Budowanie systemu pierwszej pomocy w przedsiębiorstwie należy rozpocząć od wyznaczenia grupy osób odpowiedzialnych za jego zorganizowanie oraz grupy pracowników odpowiedzialnych za umiejętne udzielanie pierwszej pomocy. O liczbie pracowników przeszkolonych i wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach, a także o ich wyposażeniu decyduje pracodawca, biorąc pod uwagę stan zatrudnienia oraz rodzaj i poziom występujących w zakładzie zagrożeń. Warto, aby wyznaczając osoby do pełnienia tej funkcji kierować się następującymi wytycznymi:

- liczbą pracowników,
- zagrożeniami występującymi w procesie pracy,
- prowadzonym procesem technologicznym i ewentualną zmiennością,
- predyspozycjami i umiejętnościami wyznaczanych osób.

Najlepszy wybór to pracownicy, którzy zgłoszą się do wykonywania funkcji związanych z pierwszą pomocą dobrowolnie oraz mają do tego predyspozycje. Pracownik, który takich predyspozycji nie ma w razie potrzeby może pierwszej pomocy nie udzielić, lub pomoc będzie potrzebna jemu. Do takich sytuacji może dochodzić, gdy pracodawca wyśle pracownika (bez uzgodnienia tego z nim) na szkolenie w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Zdarza się, że pracownik przeszkolony, w razie potrzeby podjęcia działań w rzeczywistej sytuacji, na widok poważnych ran czy urazów u osoby poszkodowanej traci przytomność. Taka osoba nie nadaje się do udzielania pierwszej pomocy pracownikom w firmie. Pracodawca powinien o tym wiedzieć przed skierowaniem pracownika na szkolenie unikając tym samym niebezpiecznych sytuacji związanych ze stresem i lękami tego pracownika.

Gdy pracownik wie, że nie ma predyspozycji do bycia osobą wyznaczoną do udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej w zakładzie pracy, może a nawet powinien odmówić wyznaczenia go do tej funkcji. W takiej sytuacji pracodawca powinien znaleźć innego pracownika. Osoba, która wykonuje czynności w zakresie udzielania pierwszej pomocy musi mieć status pracownika. Niedopuszczalne jest korzystanie w tym zakresie ze specjalistów zewnętrznych czy osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, np. umowy-zlecenia. Osoba odpowiedzialna za udzielanie pierwszej pomocy musi mieć zapewnione odpowiednie szkolenie. Koszt tego szkolenia ponosi pracodawca. Pracownik wyznaczony do udzielania pierwszej pomocy jest zobowiązany do jej udzielania w normalnych godzinach swojej pracy. Pracodawca powinien zapewnić taką liczbę przeszkolonych i wyznaczonych pracowników, aby w zakładzie pracy był stale obecny pracownik odpowiedzialny za udzielanie pierwszej pomocy (np. w systemie pracy zmia-

nowej czy chociażby na wypadek urlopu wypoczynkowego lub choroby jednego z wyznaczonych pracowników).

Do obowiązków osób odpowiedzialnych za zorganizowanie systemu należy rozpoznanie zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych generowanych przez sam obiekt przedsiębiorstwa, jak również zagrożenia zewnętrzne, tworzone np. przez sąsiednie przedsiębiorstwo czy pobliską stację benzynową, a także zagrożenia naturalne: powodziowe, lawinowe lub klimatyczne. Po stworzeniu takiego katalogu zagrożeń należy opracować procedury ratownicze i wyposażyć osoby odpowiedzialne za udzielanie pierwszej pomocy w środki ratownicze oraz procedury ewakuacyjne. Niezbędna jest także analiza możliwości działań ratowniczych struktur zewnętrznych, np. ustalenie czasu dojazdu pogotowia ratunkowego, straży pożarnej i ich wyposażenie.

Apteczka służy do przechowywania środków i materiałów przeznaczonych do udzielania pierwszej pomocy. Powinna to być odpowiednia walizeczka lub torba oznakowana białym krzyżem na zielonym polu. Powinna zawierać tylko niezbędne środki, w niedużych ilościach, służące do ratowania oraz spis zawartości i powinna być prosta w użyciu – tak, aby osoby bez wiedzy medycznej potrafiły sprawnie odszukać potrzebne materiały i środki. Obecnie żaden przepis nie reguluje zawartości apteczki pierwszej pomocy, i jej usytuowania. Najpotrzebniejsze środki to: jednorazowe i wytrzymałe rękawiczki, maseczka do sztucznego oddychania, jałowe gaziki o różnej wielkości, bandaże o różnej wielkości, chusta trójkątna, plastry, agrafki, nożyczki ratownicze oraz koc termozolacyjny. Ze względu na czas wchłaniania, możliwe alergie poszkodowanych oraz ich stan, w apteczce nie powinny znajdować się żadne leki. Poza tym, umieszczenie leków w ogólnodostępnej apteczce zakładowej stwarza ryzyko nadużyć, przypadkowych zatruc lub wstrząsu anafilaktycznego. Przy rozmieszczaniu apteczek pierwszej pomocy należy kierować się rodzajem i nasileniem istniejących zagrożeń.

Pracodawca podlega kontroli Państwowej Inspekcji Pracy między innymi w zakresie apteczek pierwszej pomocy. W przypadku wykazania jej braku w trakcie przeprowadzanej kontroli inspektor nakaże uzupełnienie. Niewykluczona jest w takim przypadku również kara grzywny. Odpowiedzialność za nieprzestrzeganie przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy ponosi zarówno pracodawca, jak i kierownik (art. 283 § 1 k.p.). Zgodnie zaś z kodeksem karnym, gdy nie udzieli on pomocy człowiekowi będącemu w sytuacji związanej z bezpośrednim zagrożeniem utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (jeżeli sam w tym przypadku nie narazi się na podobne ryzyko), podlega karze pozbawienia wolności do trzech lat (art. 162 k.k.). W istocie sprawa sprowadza się do prawidłowo wyposażonej apteczki/apteczek pierwszej pomocy, których wyposażenie jest na bieżąco uzupełnianie i kontrolowane przez wyznaczone do tego celu osoby. Apteczka powinna znajdować się w miejscu ogólnodostępnym, być właściwie oznakowana oraz zawierać instrukcję udzielania pierwszej pomocy. Ten ostatni element może wydawać się zbędny, lecz w praktyce, w sytuacji wzmożonego stresu, może stać się ważnym źródłem informacji. Na rynku funkcjonuje sporo „gotowych instrukcji” jednak warto zwrócić uwagę, że większość z nich zawiera przestarzałe lub błędne informacje, niezgodne z obecnymi standardami w tym zakresie. Lepiej wykonać takie instrukcje samodzielnie, dostosowując je do zakładu czy osób, których one dotyczą.

Ustawodawca nakłada na pracodawcę również obowiązek przeszkolenia pracowników z zakresu udzielania pierwszej pomocy. Szkolenie to powinno być prowadzone przez instruktorów i wykładowców posiadających zasób fachowej wiedzy, doświadczenie zawodowe i przygotowanie dydaktyczne zapewniające właściwą realizację szkolenia. Ważnym elementem szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy jest korzystanie z odpowiedniej formy szkolenia obejmującej ćwiczenia praktyczne, które powinny odbywać się z zastosowaniem wszelkiego rodzaju fantomów i z udziałem uczestników szkolenia. Przy tego typu ćwiczeniach można zmniejszyć działanie stresu, towarzyszącemu każdej akcji ratowniczej, którego nie da się jednak całkiem wyeliminować. Poza tym, ćwiczenia praktyczne zostają zapamiętane znacznie lepiej niż wiedza teoretyczna. Dzieje się

tak poprzez aktywny udział uczestników szkolenia. Warto także zwrócić uwagę na zakres szkolenia. Powinno ono obejmować nie tylko algorytm postępowania w przypadku stwierdzenia nagłego zatrzymania krążenia, ale także inne zagadnienia m.in. zasady postępowania przy omdleniach i krwawieniach, omówienie rodzajów złamań (wraz ze sposobami ich unieruchamiania) i urazów. Szkolenie takie, mimo że nie wynika to z żadnego przepisu prawnego, dla bezpieczeństwa własnego i innych osób powinno odbywać się cyklicznie. Lista osób uprawnionych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy powinna być ogólnodostępna tak, aby wszyscy wiedzieli do kogo mogą zwrócić się w razie wypadku.

W każdym zakładzie pracy powinien być wdrożony zorganizowany system ratowniczy. Pomaga on nie tylko w kwestiach związanych z pierwszą pomocą poszkodowanym, ale również z pomocą przy ewakuacji i zagrożeniach pożarowych. Przy sprawnie działającym systemie ratowniczym istnieje duże prawdopodobieństwo szybkiego podjęcia działań ratujących zdrowie i życie pracowników. Odpowiednie szkolenia z pierwszej pomocy i ewakuacji pomagają w wyobrażeniu sobie potencjalnego zagrożenia i próby podjęcia odpowiednich działań zmierzających do pomocy poszkodowanym. Często takie szkolenia są lekceważone albo przeprowadzane z pominięciem kluczowych informacji i zachowań, które należy stosować. System ratowniczy nakłada na pracodawcę wybór pracowników, którzy w sytuacji realnego zagrożenia, często stresu i zmęczenia będą umieli poprawnie zareagować. W niedużych zakładach warto przeszkolić tak naprawdę całą załogę, zdobyta wiedza i doświadczenie mogą przydać się nie tylko w procesie pracy, ale i w codziennym życiu prywatnym. Wdrażając zorganizowany system ratowniczy działa się nie tylko na rzecz zakładu pracy, ale również na środowisko wokół miejsca pracy.

Przykład zarządzenia wewnętrznego wydanego przez prezesa/dyrektora firmy:

ZARZĄDZENIE WEWNĘTRZNE
zgodnie z art. 207¹ § 1 i art. 209¹ § 1 Kodeksu pracy
wyznaczam pracowników do:

I. Udzielania pierwszej pomocy w osobie:

1. – tel.

2. – tel.

II. Wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników w osobie:

1. – tel.

2. – tel.

Wyżej wymienione osoby będą przeszkolone w przedmiotowym zakresie.

Do zadań osoby wyznaczonej do udzielania pierwszej pomocy należeć będzie:

- 1) niezwłoczne podjęcie działań zmierzających do skutecznego powiadomienia o tym zdarzeniu podmiotów ustawowo powołanych do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego,
- 2) udzielanie pierwszej pomocy w nagłych wypadkach,
- 3) zapewnienie opieki poszkodowanemu po zdarzeniu wypadkowym,
- 4) instruowanie innych pracowników odnośnie do niesienia pierwszej pomocy,
- 5) utrzymanie apteczek w należyтым stanie i z zawartością odpowiadającą zagrożeniom,
- 6) wnioskowanie do pracodawcy o uzupełnianie zawartości apteczki,
- 7) zapewnienie opieki poszkodowanemu po zdarzeniu wypadkowym.

Do zadań osoby wyznaczonej do działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników należeć będzie:

- 1) przestrzeganie przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych,
- 2) wnioskowanie o wyposażenie obiektu w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice,
- 3) zlecenie terminowej konserwacji oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w sposób gwarantujący ich sprawne i niezawodne funkcjonowanie,
- 4) zapewnienie osobom przebywającym w obiekcie lub na terenie, bezpieczeństwa i możliwości ewakuacji,
- 5) przygotowanie budynku, obiektu budowlanego lub terenu do prowadzenia akcji ratowniczej,
- 6) zapoznanie pracowników z przepisami przeciwpożarowymi, w tym z instrukcjami,
- 7) ustalenie sposobu postępowania na wypadek powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia.

....., dnia r.

Przepisy regulujące omawianą problematykę:

Ustawa z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy

(tj.: DzU z 2014 r., poz. 1502, ze zm.)

Art. 207¹ § 1. Pracodawca jest obowiązany przekazywać pracownikom informacje o:

3) pracownikach wyznaczonych do:

a) udzielania pierwszej pomocy,

Art. 209¹ § 1. Pracodawca jest obowiązany:

1) zapewnić środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach [...],

2) wyznaczyć pracowników do:

a) udzielania pierwszej pomocy,

Art. 224 § 1. Pracodawca prowadzący działalność, która stwarza możliwość wystąpienia nagłego niebezpieczeństwa dla zdrowia lub życia pracowników, jest obowiązany podejmować działania zapobiegające takiemu niebezpieczeństwu.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, pracodawca jest obowiązany zapewnić:

1) odpowiednie do rodzaju niebezpieczeństwa urządzenia i sprzęt ratowniczy oraz ich obsługę przez osoby należycie przeszkolone,

2) udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanym.

Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

(DzU z 1997 r., nr 88, poz. 553, ze zm.)

Art. 162 § 1. Kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia lub poważnego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa, kto nie udziela pomocy, do której jest konieczne poddać się zabiegowi lekarskiemu albo w warunkach, w których możliwa jest natychmiastowa pomoc ze strony instytucji lub osoby bardziej do tego powołanej.

Ustawa z 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym

(tj.: DzU z 2013 r., poz. 757, ze zm.)

Art. 4. Kto zauważy osobę lub osoby znajdujące się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego lub jest świadkiem zdarzenia powodującego taki stan, w miarę posiadanych możliwości i umiejętności ma obowiązek niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do skutecznego powiadomienia o tym zdarzeniu podmiotów ustawowo powołanych do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Art. 5.1. Osoba udzielająca pierwszej pomocy, kwalifikowanej pierwszej pomocy oraz podejmująca medyczne czynności ratunkowe korzysta z ochrony przewidzianej w ustawie z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (DzU nr 88, poz. 553, ze zm.) dla funkcjonariuszy publicznych.

2. Osoba, o której mowa w ust. 1, może poświęcić dobra osobiste innej osoby, inne niż życie lub zdrowie, a także dobra majątkowe w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla ratowania życia lub zdrowia osoby znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Art. 6.1. Osobie, która poniosła szkodę na mieniu powstałą w następstwie udzielania przez nią pierwszej pomocy, przysługuje roszczenie o naprawienie tej szkody od Skarbu Państwa reprezentowanego przez wojewodę właściwego ze względu na miejsce powstania szkody.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy

(tj.: DzU z 2003 r., nr 169, poz. 1650, ze zm.)

§ 44.1. Pracodawca jest obowiązany zapewnić pracownikom sprawnie funkcjonujący system pierwszej pomocy w razie wypadku oraz środki do udzielania pierwszej pomocy.

W szczególności pracodawca powinien zapewnić:

- 1) punkty pierwszej pomocy w wydziałach (oddziałach), w których wykonywane są prace powodujące duże ryzyko wypadku [...];
- 2) apteczki w poszczególnych wydziałach (oddziałach) zakładu pracy.
3. Obsługa punktów i apteczek, o których mowa w ust. 1, na każdej zmianie powinna być powierzana wyznaczonym pracownikom, przeszkolonym w udzielaniu pierwszej pomocy.

**Ustawa z 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym
(tj.: DzU z 2012 r., poz. 1137, ze zm.)**

Art. 44.1. Kierujący pojazdem w razie uczestniczenia w wypadku drogowym jest obowiązany:

- 1) zatrzymać pojazd, nie powodując przy tym zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 2) przedsięwziąć odpowiednie środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu w miejscu wypadku;
2. Jeżeli w wypadku jest zabity lub ranny, kierujący pojazdem jest obowiązany ponadto:
 - 1) udzielić niezbędnej pomocy ofiarom wypadku oraz wezwać zespół ratownictwa medycznego i Policję.

Literatura

- J. Bugajska, W. Gacek, J. Skowron: *Kompendium pierwszej pomocy*, CIOP-PIB, Warszawa 2002.
- J. E. Campbell (pod red.): *International Trauma Life Support. Ratownictwo przedszpitalne w urazach*, Medycyna Praktyczna, Kraków 2009.
- S. H. Plantz, E. J. Wipfler (pod red. J. Jakubaszko): *Medycyna ratunkowa*, Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2009.
- ERC, *Wytyczne resuscytacji 2010*, PRC, Kraków 2010.
- P. Sefrin, R. Sucha (pod red. J. Jakubaszko): *Postępowanie w nagłych zagrożeniach zdrowotnych*, Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2010.
- J. P. Salomone, P. T. Pons (NAEMT): *PHTLS Prehospital Trauma Life Support*, Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2011.
- A. Dziedzic: *R jak ratownik kwalifikowanej pierwszej pomocy*, ATEST 1/2013.
- P. Kowalski, A. Kwocz: *System pierwszej pomocy w świetle przepisów prawnych*, Promotor 9/2013.
- A. Dziedzic, P. Dziedzic: *Po co nam system ratowniczy? – cz. I*, Promotor 11/2013.
- A. Dziedzic, P. Dziedzic: *Po co nam system ratowniczy? – cz. II*, Promotor 12/2013.
- A. Dziedzic, P. Dziedzic: *Apteczka pierwszej pomocy w zakładzie pracy*, Promotor 1–2/2014.
- A. Dziedzic, P. Dziedzic: *Umiejętność udzielania pierwszej pomocy wśród kierowców biorących udział w akcji „NIE BÓJ SIĘ RATOWAĆ ŻYCIA INNYM!”*, Bezpieczeństwo pracy – Środowisko – Zarządzanie, red. naukowa D. Zwolińska, Tom II, WZSOR, Katowice 2015.
- www.ciop.pl